

סוגיה יב: שינוי מנוסח התפילה

*

רקע

נחלקו הראשונים במסכת ברכות האם מותר להוסיף על נוסח הברכות שתיקנו חכמים. הרשב"א [ברכות יא.] סובר שאנשי כנסת הגדולה תקנו רק את מבנה הברכה, ובגוף הברכה מותר להוסיף. הרמב"ם [שו"ת הרמב"ם סי' רנד] סובר שהברכות כולן נתקנו על ידי אנשי כנסת הגדולה ואין להוסיף עליהן ואין לגרוע מהן. מחלוקתם לגבי ברכות בלבד, אבל בתפילה מותר לכלי עלמא להוסיף, ובתנאי שלא יוסיף תוספות החורגות מענין התפילה. סוגייתנו יוצאת מתוך הנחה זו, שמותר להוסיף על נוסח התפילה, והיא עוסקת בניסוחים גרועים שאסור להשתמש בהן בתפילה [סוגיה זו חופפת לסוגיה מקבילה במסכת ברכות, ולכן לא נדון בה כאן].

מקורות

- א. כד:-כה. "מתני' האומר יברכוך טובים... בן לע"ז הכתוב מדבר"
- ב. ריטב"א ד"ה ההוא דנחית

ריטב"א ד"ה ההוא דנחית

ההוא דנחית קמיה דר' חנינא ואמר האל הגדול כו' עד משל למלך שהיו לו אלף אלפים של זהב והיו מקלסין בשל כסף. זה ראייה שאין גנותו של ש"צ זה לפי שלא סיים [כל שבחיו של מקום], שאם כן היה לו לומר למלך שהיה לו אלף אלפים של זהב והיו מקלסין אותו בת"ק של זהב, אלא הגנות שאין שבחות אלו של בשר ודם שהם ענינים גופניים ממין שבחו של הקב"ה כמלך שדינריו זהב ומקלסין אותן בשל כסף וכמו שפירש הרמב"ן ז"ל.